

Samenvatting Operationeel Programma Oost-Nederland 2014-2020

Europese Unie

Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

Inleiding

Het Operationeel Programma EFRO 2014-2020 Oost-Nederland (OP Oost) is een gezamenlijk subsidieprogramma van de provincies Overijssel en Gelderland en één van de vier landsdelige programma's in het kader van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). Eind 2014 heeft de Europese Commissie het programma goedgekeurd, waarmee de provincies de Europese middelen beschikbaar hebben gekregen om te investeren in slimme en duurzame projecten. Dit document is een samenvatting van het programma, waarin beknopt en overzichtelijk de inhoudelijke keuzes en beoogde resultaten te lezen zijn. Ook is de procedure beschreven hoe subsidie kan worden aangevraagd en op welke wijze aanvragen worden beoordeeld.

Aanleiding

De Europese Unie zet in haar Europa2020-strategie in op slimme, duurzame en inclusieve groei. Voor maatschappelijke uitdagingen zoals voedselzekerheid, vergrijzing en gezondheid, klimaatverandering, schone en efficiënte energie en beschikbaarheid van grondstoffen zijn innovatieve oplossingen nodig. Regio's kunnen hieraan een belangrijke bijdrage leveren door met slimme investeringen de regionale economie te versterken. Hiervoor is voor de periode 2020 € 351,8 miljard uitgetrokken via drie structuur- en investeringsfondsen: het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO), het Europees Sociaal Fonds (ESF) en het Europees Cohesiefonds (niet beschikbaar in Nederland).

Doelstellingen OP Oost 2014 – 2020

Het programma OP Oost subsidieert slimme en duurzame projecten in Overijssel en Gelderland uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). Het doel is de concurrentiepositie van Oost-Nederland te versterken. In de vorige programmaperiode (GO-EFRO 2007-2013) is hiervoor de basis gelegd. Het OP Oost wil de regionale economie versterken door in te zetten op innovatiestimulering en stimulering van de koolstofarme economie. De focus ligt hierbij op het aansluiten van het midden- en kleinbedrijf (mkb) op de kennisinfrastructuur (universiteiten en hogescholen). De belangrijkste uitdaging is het Oost-Nederlandse bedrijfsleven te laten profiteren van de beschikbare kennis bij de kennisinstellingen en daarmee de valorisatie en productontwikkeling bij het bedrijfsleven te stimuleren.

Het programma wil hiermee in Oost-Nederland bijdragen aan het realiseren van de volgende resultaten:

- Een stijging van het aantal innovatieve bedrijven dat samenwerkt met bedrijven en kennisinstellingen van 30% in 2010 tot 35% in 2023;
- Meer omzet voor het mkb uit nieuwe producten (van 5,5% in 2014 naar 6% in 2023);

- Een hoger aandeel verbruikte energie uit hernieuwbare bronnen (van 5,9% in 2012 naar 16% in 2023).

Om deze doelen te bereiken, is een projectbudget van ruim € 97 miljoen aan EFRO-middelen beschikbaar. De provincies Gelderland en Overijssel vergroten samen met het ministerie van Economische Zaken het subsidiebudget met een cofinanciering van ruim € 68 miljoen. Deze bijdragen worden gezamenlijk beschikbaar gesteld en verleend via de subsidieregelingen. In totaal wordt minimaal een investeringsimpuls van € 288 miljoen verwacht.

Doelstelling	EFRO-budget
Prioriteit 1: Innovatie	€ 67 miljoen
Prioriteit 2: Koolstofarme economie	€ 30 miljoen

Achtergrond doelstellingen

Kijkend naar de hoofddoelstellingen voor Europa2020 constateren we dat Nederland op twee terreinen achterblijft, namelijk qua investeringen in onderzoek en ontwikkeling en qua ontwikkeling richting een koolstofarme economie. Op deze fronten kent Nederland een grote uitdaging om haar doelstellingen voor 2020 te behalen. Op nationaal niveau wordt specifiek ingezet op het internationaal versterken van de concurrentiepositie van het Nederlandse bedrijfsleven via stimulering van negen topsectoren. Deze topsectoren zijn sectoren waarin Nederland wereldwijd uitblinkt en tegelijkertijd nog potentie heeft voor verdere groei.

Oost-Nederland sluit met het programma OP Oost aan op deze topsectoren. Het programma focust daarbij op vier speerpuntsectoren, te weten:

1. Agro & Food;
2. Health;
3. High Tech Systemen & Materialen;
4. Energie- en Milieutechnologie inclusief biobased economy.

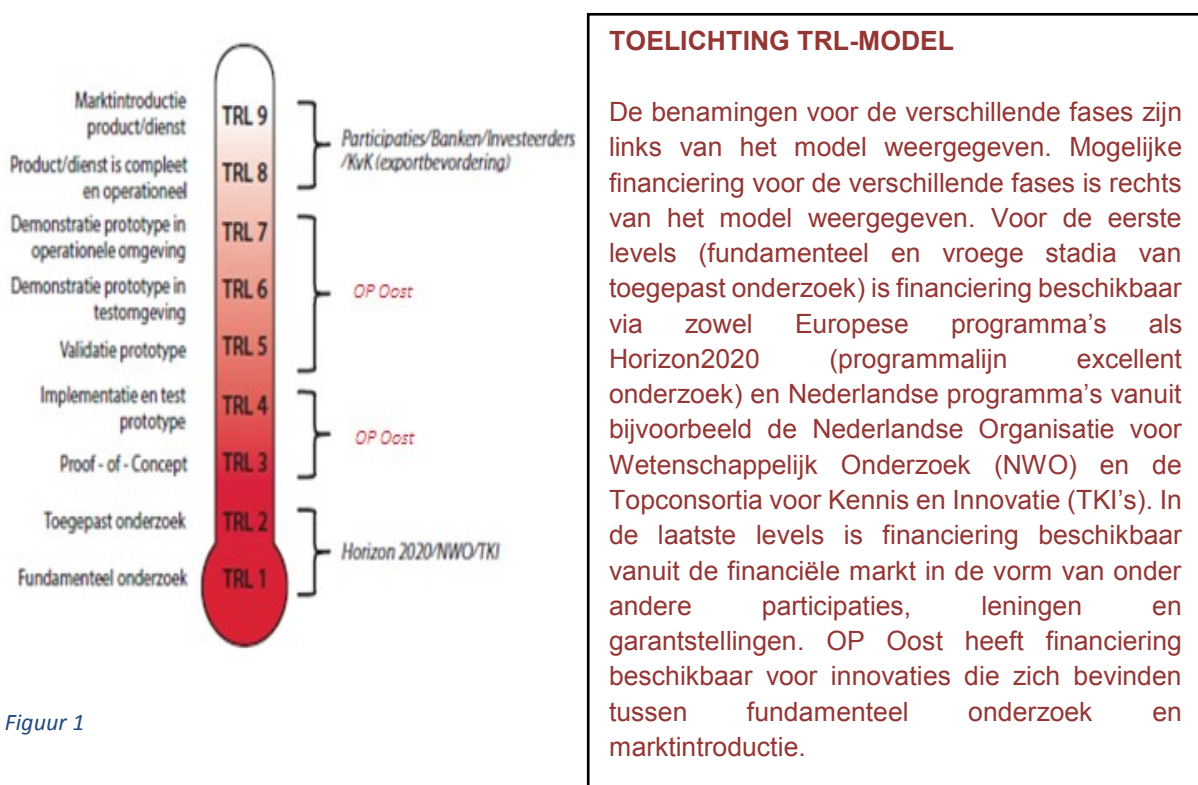
Binnen het EFRO-programma sluiten de eerste drie sectoren aan op prioriteit 1: Economische innovatie. De vierde sector - Energie- en Milieutechnologie inclusief biobased economy - is verbonden aan prioriteit 2: koolstofarme economie.

Het OP Oost is primair bedoeld voor MKB-bedrijven in deze vier sectoren, mogelijk in onderlinge cross-overs en in samenwerking met ondersteunende sectoren zoals ICT, water, creatieve industrie, chemie en maakindustrie (inclusief cross-overs). Omwille van de focus in het programma en de beperkte hoeveelheid middelen kunnen deze ondersteunende sectoren uitsluitend in samenwerking met één of meerdere partners uit de vier speerpuntsectoren deelnemen aan het OP.

Innovatieketen

Het OP Oost subsidieert innovaties die een bijdrage leveren aan het oplossen van maatschappelijke uitdagingen en tegelijkertijd de regionale economie van Oost-Nederland versterken. Onderstaand is beschreven hoe OP Oost het innovatieproces ziet en voor welke fasen het OP Oost is bedoeld.

Het OP Oost beschouwt innovatie als een proces dat via verschillende fasen toewerkt naar marktintroductie van nieuwe producten of diensten. Dit wordt ook wel de innovatieketen genoemd. Er bestaan negen verschillende fasen - de zogeheten 'Technology Readiness Levels (TRL)' - vanaf het basisidee (fase 1) tot en met marktintroductie (fase 9). Deze verschillende fasen zijn op de afbeelding hieronder weergegeven.

Figuur 1

OP Oost focust zich op de TRL's 4 t/m 8, omdat voor dit deel van de innovatieketen financiering het lastigst te verkrijgen is. Inzet op deze fasen is daarmee het meest effectief om financiering voor de hele innovatieketen zo compleet mogelijk te maken. In de TRL's 4 t/m 8 gaat het om het stimuleren van innovatie en valorisatietrajecten met een duidelijke focus richting de markt. Deze werkwijze past binnen de ketenbenadering van het begrip innovatie.

Prioriteit 1 ECONOMISCHE INNOVATIE

Inleiding

Slimme groei vraagt om innovatie. De concurrentiekracht wordt bepaald door de mate waarin we in staat zijn te innoveren en kennis om te zetten in kassa. Deze kennis is nog onvoldoende aanwezig. In algemene zin ziet het MKB investeren in onderzoek en ontwikkeling onvoldoende als noodzakelijk en urgent, terwijl juist het MKB de banenmotor van de economie vormt. Daarnaast blijken bedrijven en kennisinstellingen onvoldoende op de hoogte van elkaars kennis en competenties om elkaar te versterken. Het OP Oost zet daarom in op het aansluiten van het MKB op de kennisinfrastructuur en stimulering van en ondersteuning bij valorisatie.

Wat is het doel?

Het OP Oost richt zich op de doelstelling *versterking van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie*. Binnen deze doelstelling legt het OP Oost een accent op investeringsprioriteit 1B van de Europese Commissie, die officieel als volgt luidt:

“bevordering van bedrijfsinvesteringen in innovatie en onderzoek, de ontwikkeling van koppelingen en synergiën tussen bedrijven, O&O-centra en hoger onderwijs, en met name de ontwikkeling van producten en diensten, de overdracht van technologie, sociale innovatie en toepassingen voor overheidsdiensten, de stimulering van de vraag, het opzetten van netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie; [...] ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, maatregelen voor snelle productvalidatie, geavanceerde productie-capaciteit en eerste productie in sleuteltechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën.”

Toegepast binnen Oost-Nederland betekent dit dat ingezet wordt op innovatiestimulering in de speerpuntsectoren Agro & Food, Health, High Tech Systemen & Materialen (HTSM) en cross-vers daartussen, waarbij als zogenaamde enabling sectoren belang wordt gehecht aan ICT, water, creatieve industrie, chemie en de maakindustrie.

Investeringsprioriteit 1B is als volgt opgesplitst:

- Investeringsprioriteit 1B-A
 - het verhogen van het percentage bedrijven dat samenwerkt door (verdere) clustervorming en netwerken.
- Investeringsprioriteit 1B-B
 - Het verhogen van het aandeel omzet van bedrijven uit nieuwe producten door het bevorderen van experimentele ontwikkeling van nieuwe producten, inclusief het ontwikkelen en testen van prototypes, binnen het MKB.

Wat moet het opleveren?

- Meer omzet voor het MKB uit nieuwe producten (van 5,5% in 2014 naar 6% in 2023).

- Een stijging van het aantal innovatieve bedrijven dat samenwerkt met bedrijven en kennisinstellingen van 30% in 2010 tot 35% in 2023;

Investeringsprioriteit 1B-A:

het verhogen van het percentage bedrijven dat samenwerkt door (verdere) clustervorming en netwerken.

Doelgroep

- MKB-bedrijven die bijdragen aan de sectoren Agro & Food, Health, High Tech Systemen & Materialen (HTSM), cross-overs met Agro & Food, Health, HTSM en EMT, de ondersteunende sectoren en de relevante bijbehorende triple-helix partners;

Wie kunnen subsidie aanvragen?

- Zachte infrastructuur (de transferorganisaties van de speerpuntsectoren Agro & Food, Health en HTSM);
- Samenwerkingsverbanden van ondernemers, overheidsorganisaties¹, kennisinstellingen en/of open innovatiecentra;
- Kennisinstellingen.

Beoogd resultaat

- Meer innovatiegerichte samenwerking in de triple helix, met name tussen het MKB onderling en tussen het MKB en kennisinstellingen;
- Ontwikkeling van de bestaande infrastructuur naar meer onderlinge verbondenheid en gericht op sector- en grensoverschrijdende cross-overs;
- Het benutten van clustervorming om nieuwe relaties te leggen, om competenties aan elkaar te verbinden en om innovatiepotentieel te mobiliseren;
- Toename van het innoverend vermogen van Oost-Nederland.

Voorbeelden van projecten en activiteiten

- Netwerken, clusters en open innovatie opzetten door middel van slimme specialisatie;
- Informatiebijeenkomsten;
- Kennisdelingsbijeenkomsten;
- Kennisplatforms;
- Pitch en matchmaking.

¹ waaronder ook semi-overheid en waterschappen

Investeringsprioriteit 1B-B:

Verhogen van het aandeel omzet van bedrijven uit nieuwe producten door het bevorderen van experimentele ontwikkeling van nieuwe producten, inclusief het ontwikkelen en testen van prototypes, binnen het MKB.

Doelgroep

- Ondernemingen, primair MKB-bedrijven in de sectoren Agro & Food, Health, High Tech Systemen & Materialen (HTSM) en cross-overs met de Agro & Food, Health, HTSM en EMT inclusief biobased economy;
- Kennisinstellingen.

Wie kunnen subsidie aanvragen?

- Individuele MKB-bedrijven in het kader van vouchers;
- Samenwerkingsverbanden van ondernemers, overheidsorganisaties (bijvoorbeeld als launching customer en samenwerkingspartner bij proeftuinen), kennisinstellingen en/of open innovatiecentra.

Beoogd resultaat

- Een hoger aandeel omzet dat Oost-Nederlandse MKB-bedrijven uit nieuwe producten;
- Directe ondersteuning van het MKB bij de productontwikkeling en het testen van prototypes middels open innovatie;
- Vernieuwing in het productenpalet van bedrijven.

Voorbeelden van projecten of activiteiten

- Algemene validering van nieuwe technologieën (haalbaarheid, proof of concept);
- Ontwerpen van nieuwe, gewijzigde of verbeterde producten;
- Ontwikkeling van commercieel bruikbare prototypes;
- Testen van producten, procédés of diensten in proeftuinen;
- Vergroten van mogelijkheden tot benutting van shared facilities;
- Creëren van (grootschalige) demonstratie-/testomgevingen;
- Business case ontwikkeling.

Prioriteit 2 KOOLSTOFARME ECONOMIE

Inleiding

Om een duurzame, koolstofarme economie te stimuleren, richt Oost-Nederland zich op de ontwikkeling van nieuwe toepassingsgerichte technieken en procesveranderingen. Daarbij gaat het om minder CO₂-uitstoot, hergebruik van energie en efficiënter gebruik van energiebronnen. De focus ligt op de sector Energie & Milieutechnologie (EMT) inclusief biobased economy en verbindingen met de overige speerpuntsectoren (zie onderdeel Innovatie).

De EMT-sector in Oost-Nederland is nog relatief jong, waardoor de (door)ontwikkeling van nieuwe netwerken en clusters binnen deze sector kansen biedt. Daarnaast kent de sector dezelfde uitdagingen als de overige speerpuntsectoren, met extra aandacht voor promotie en adoptie van innovaties gericht op koolstofarme technologieën. Uit de consultaties blijkt dat bedrijven en organisaties in Oost-Nederland behoefte hebben aan ondersteuning rondom de ontwikkeling van nieuwe technologieën en innovaties. De product-markt-combinaties omtrent koolstofarme technologieën leiden niet direct tot CO₂-reductie. De ontwikkeling vindt immers plaats vóór marktintroductie. De ingebruikname en concrete toepassing van deze product-markt-combinaties leiden echter wél tot een reductie van CO₂.

Wat is het doel?

Bij deze doelstelling gaat het om de *ondersteuning van de overgang naar een koolstofarme economie in alle bedrijfstakken*. Binnen deze thematische doelstelling kiest Oost-Nederland voor investeringsprioriteit 4F van de Europese Commissie, die officieel luidt:

“Bevorderen van onderzoek, innovatie en adoptie van CO₂-arme technologieën.”

Binnen OP Oost betekent dit de inzet op innovatiestimulering in de sector Energie- en Milieutechnologie (EMT) inclusief biobased economy en cross-overs met de andere speerpuntsectoren, met extra aandacht voor de randvoorwaarden om tot daadwerkelijke toepassing te komen.

Investeringsprioriteit 4F is als volgt opgesplitst:

- Investeringsprioriteit 4F-C:
 - Verhogen van het percentage bedrijven dat samenwerkt door (verdere) clustervorming en netwerken gericht op innovatie en toepassing van CO₂-arme technologieën
- Investeringsprioriteit 4F-D:
 - Verhogen van het aandeel omzet van bedrijven uit nieuwe producten gericht op koolstofarme economie, door het bevorderen van experimentele ontwikkeling van nieuwe producten, inclusief het ontwikkelen en testen van prototypes, binnen het MKB.

Wat moet het opleveren?

- In 2023 moet 16% van de verbruikte energie in Gelderland en Overijssel uit hernieuwbare bronnen komen; in 2012 was dat 5,9%;
- Meer omzet voor het MKB uit nieuwe producten (van 5,5% in 2014 naar 6% in 2023).
- Een stijging van het aantal innovatieve bedrijven dat samenwerkt met bedrijven en kennisinstellingen van 30% in 2010 tot 35% in 2023.

Investeringsprioriteit 4F-C:

Verhogen van het percentage bedrijven dat samenwerkt door (verdere) clustervorming en netwerken gericht op innovatie en toepassing van CO₂-arme technologieën

Doelgroep

- MKB-bedrijven die bijdragen aan de EMT-sector en cross-overs, relevante triple-helix partners daar omheen en eindgebruikers/doelgroepen van koolstofarme technologieën.

Wie kunnen subsidie aanvragen?

- Zachte infrastructuur (de transferorganisaties van de speerpuntsector EMT)
- Samenwerkingsverbanden van ondernemers, overheidsorganisaties², kennisinstellingen, open innovatiecentra en/of eindgebruikers/doelgroepen;
- Kennisinstellingen.

Beoogd resultaat

- Meer innovatiegerichte samenwerking in de triple helix, met name tussen MKB-bedrijven onderling en tussen het MKB en kennisinstellingen;
- Toename van het innoverend vermogen van Oost-Nederland binnen de EMT-sector en in crossovers met de EMT-sector;
- Via innovatiegerichte samenwerking op termijn (indirect) bijdragen aan toepassing van CO₂-arme technologieën en daarmee op langere termijn aan de vermindering van de CO₂-uitstoot.
- Meer betrokkenheid van eindgebruikers/doelgroepen bij clustervorming van de triple helix (de zogenaamde quadruple helix) om effectief te zoeken naar nieuwe methodieken en randvoorwaarden en ervaring met processen op te doen;
- Ontwikkeling van nieuwe netwerken, passend bij nieuwe benodigde concepten en processen om te komen tot meer toepassing van CO₂-arme technologieën.

Voorbeelden van projecten en activiteiten

- Netwerkbijeenkomsten gericht op clustering van leveranciers voor nieuwe product-markt-combinaties van energiebesparende technieken;

² Waaronder ook semi-overheid en waterschappen

- Netwerken, clusters en open innovatie opzetten door middel van slimme specialisatie;
- Informatiebijeenkomsten;
- Kennisdelingsbijeenkomsten;
- Kennisplatforms;
- Pitch en matchmaking.

Investeringsprioriteit 4F-D:

Verhogen van het aandeel omzet van bedrijven uit nieuwe producten gericht op koolstofarme economie, door het bevorderen van experimentele ontwikkeling van nieuwe producten, inclusief het ontwikkelen en testen van prototypes, binnen het MKB.

Doelgroep

- MKB-bedrijven die bijdragen aan de sector EMT, cross-overs met Agro & Food, Health en HTSM, de ondersteunende sectoren en de relevante bijbehorende triple-helix partners;
- Kennisinstellingen.

Wie kunnen subsidie aanvragen?

- MKB-bedrijven t.b.v. vouchers;
- Samenwerkingsverbanden van ondernemers, overheidsorganisaties³ (bijvoorbeeld als launching customer en aanbieder van proeftuinen), kennisinstellingen, open innovatiecentra en/of eindgebruikers/doelgroepen.

Beoogd resultaat

- Een hoger aandeel omzet dat Oost-Nederlandse MKB-bedrijven halen uit nieuwe producten, specifiek uit producten omtrent koolstofarme technologieën;
- Door de vernieuwing van het productenpalet en de product-markt-combinaties van bedrijven het vergroten van de concurrentiekracht van bedrijven en daarmee behoud en groei van werkgelegenheid;
- Door middel van innovaties in technieken, processen en modellen, die worden getest en waarover kennisverspreiding plaatsvindt, op termijn (indirect) bijdragen aan toepassing van CO₂-arme technologieën en daarmee op langere termijn tot vermindering van CO₂-uitstoot.

Voorbeelden van projecten of activiteiten

- Ontwikkelen en uittesten van nieuwe samenwerkingsmodellen rondom koolstofarme technologieën;
- Ontwikkelen van nieuwe product-markt-combinaties;
- Ontwikkelen en uittesten van nieuwe concepten en processen gericht op uitrol;

³ Idem lid 3.

- Proeftuinen gericht op (opschaling van) introductie van nieuwe milieu- en energietechnologie;
- Haalbaarheidsonderzoek naar nieuwe financieringsmodellen als resultaat van nieuwe product-markt-combinaties.

SUBSIDIEAANVRAAGPROCES

Beschikbaarstelling via regelingen

Het subsidiebudget wordt via regelingen gefaseerd beschikbaar gesteld voor aanvragers. Elke regeling richt zich op een bepaald deel van het programma, met daarbij specifieke bepalingen zoals de aanvraagperiode, het subsidiebedrag en de verdeelsystematiek. Deze regelingen worden jaarlijks door de Managementautoriteit op basis van de voortgang van het programma bepaald en gepubliceerd via onder andere www.op-oost.eu, zodat aanvragers tijdig weten welke mogelijkheden het programma hen op korte en middellange termijn biedt.

Aanvraagprocedure

Aanvragen kunnen in een openstellingsperiode digitaal worden ingediend via www.efro-webportal.nl. Hierop wordt een viertal toetsen uitgevoerd. Allereerst wordt bekeken of een aanvraag compleet is, met andere woorden of de aanvraag alle voorgeschreven elementen bevat. Bij tenders bestaat er geen mogelijkheid om niet complete aanvragen aan te vullen. Complete aanvragen worden in behandeling genomen, waarbij eerst een beleidstoets wordt uitgevoerd. Vervolgens wordt de aanvraag voorgelegd aan een Deskundigencommissie, die op basis van landelijk vastgestelde criteria een kwalitatief advies geeft aan de Managementautoriteit. De weging van de criteria kan per onderdeel van het programma verschillen. De criteria zijn:

- Bijdrage aan programmadoelstellingen;
- Mate van innovativiteit;
- Kwaliteit van de business case;
- Kwaliteit van het project (kwaliteit aanvrager en kwaliteit projectplan);
- Duurzame ontwikkeling.

Bij een positief advies van de Deskundigencommissie wordt de financieel-technische toets uitgevoerd, om te beoordelen in hoeverre de aanvraag financieel-technisch voldoet aan de regelgeving. Na afronding hiervan neemt de Managementautoriteit een formeel besluit en wordt een beschikking afgegeven.